

16. Ryzhykov V. S. Method of organizing lessons in the armies in the way of modern world military educational practice. *Problems of the development of modern science: theory and practice: Collection of scientific articles*. EDEX, Madrid, España, 2018.
17. Ryzhykov V. S. A Technology of Development of the Lawyer's Psychogram and its Meaningful and Practical Component. *Journal of Advanced Research in Law and Economics*. 2016. Issue 1(15) Spring. Vol. VII. P. 100-108. DOI: <http://dx.doi.org/10.14505/jarle>.
18. Struna Herbert. Management in the Armed Forces: doctoral (PhD) dissertation / PHD Institute of Military Technology. Budapest. 2010. 181 p.
19. Taylor Richard P. A Disciplined Approach to Training Management. *INFANTRY* January-March. 2016. P. 35-39.

Buryi S. V.

RESULTS OF EXPERIMENTAL WORK ON THE FORMING ADMINISTRATIVE CULTURE IN FUTURE OFFICERS

The article deals with the progress and results of experimental work on the forming administrative culture in the process of practical training future officers. Statistical analysis of experimental data confirmed the reliability of the results.

Presented the organization and conducting of the experimental pedagogical research in the field of forming administrative culture and leadership in future officers in the process of professional training in military educational institutions and based on the Military discipline «Military management» (372 students were involved.)

Determined the properties, qualities, knowledge, skills and abilities of future officers, and the modern trends in the development of the military educational system and the requirements for military management in accordance with the current requirements of the Armed Forces of Ukraine.

Described the conceptual model of how to forming administrative culture, and the role that leadership plays in the creation of administrative culture in future officers.

This includes training programs such as Cadet Troop Leadership Training, and Cadet Command-sponsored internships with Army contractors and industry partners, all serving to provide valuable, hands-on experience and development to future junior officers.

Given statistical analysis of indicators by levels of the forming value orientations in cadets. The percentage of students who reached the middle and low levels are approximately the same in the control and experimental groups. Identified the existing level of general theoretical training in the military management of cadet training groups; developed a complex system of professionograms. Analyzed the obtained data for each criteria of the administrative culture. The distribution of cadets according to the levels of the formation of the value orientations of the military management was presented in the following proportions: the students demonstrated the high level – 90 (24 %), the average level – 130 (35 %) . and the low level – 152 (41 %).

Key words: military education, military management, administrative culture, leadership, experiment, effectiveness.

Дата надходження статті: «05» січня 2018 р.

УДК 378.091.33: 631.3-05

Буцик І. М.*

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ФОРМУВАННЯ ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ІНЖЕНЕРІВ АГРАРНОГО ПРОФІЛЮ

У статті розглянута проблема визначення методологічних підходів формування дослідницької компетентності в майбутніх інженерів аграрного профілю в межах стратегії розробки та впровадження відповідної методичної системи навчання в закладах вищої освіти. Під час проведеного дослідження здійснювався аналіз, узагальнення та систематизація

---

*© Буцик І. М.

наукових поглядів на проблему, матеріалів нормативної документації, посадових інструкцій.

На основі здійснених результатів дослідження описана структура концепції формування дослідницької компетентності майбутніх інженерів-аграрників, яка включала цільовий та теоретико-методологічний компоненти, модель формування дослідницької компетентності майбутніх інженерів аграрного профілю, компонент верифікації. Теоретико-методологічний компонент подано в поєднанні нормативно-правової бази, методологічних принципів, методологічних підходів, теоретичних положень концепції та умов функціонування методичної системи формування дослідницької компетентності інженерів аграрного профілю.

У результаті проведених теоретичних досліджень було визначено місце методологічних підходів у теоретико-методологічному компоненті концепції формування дослідницької компетентності інженерів-аграрників, схарактеризоване загальне розуміння сутності дослідницької компетентності інженера аграрного виробництва, подано узагальнені характеристики та надано теоретичне обґрунтування доцільності опори в професійній підготовці інженерів для агропромислового виробництва на системний, компетентнісний, діяльнісний, особистісно-орієнтований і інтегративний підходи.

Ключові слова: методологія, методологічний підхід, методична система, системність, інтеграція, компетентність, діяльність, інженер.

Підготовка висококваліфікованих фахівців, готових до роботи в умовах виробництва, що постійно розвивається, є досить актуальною проблемою всього світу. Сучасні зміни в економіці різних країн, техніці, технологіях та суспільних відносинах стали в основі розширення освітніх систем, педагогічних технологій та методик навчання. Загально доведеним є факт, що ефективність сучасних освітніх процесів, насамперед, залежить від правильної взаємодії всіх педагогічних складових. А, отже, у сучасній підготовці фахівців актуальними завданнями є вивчення проблеми побудови ефективних методичних систем навчання.

На сьогодні в освіті реалізуються різні технології й методики навчання. Найчастіше їхня ефективність залежить від функціональних можливостей самої методичної системи, тому в освіті нині актуальним є побудова ефективних методичних систем навчання, зокрема, і для підготовки фахівців для сільського господарства, серед яких і інженери аграрного профілю.

Побудова моделі методичної системи навчання є складним і відповідальним процесом. Оскільки у своєму дослідженні ми розглядаємо організацію навчального процесу як певну методичну систему, то на даному етапі доцільно обґрунтувати методологічні засади дослідження та визначити перспективні особливості реалізації системного підходу у формуванні дослідницької компетентності інженерів-аграрників як одного із пріоритетних.

Однією з найважливіших умов професійної інженерної діяльності, як однієї із форм праці, є її постійний розвиток і трансформація. І, як наслідок, професійна інженерна підготовка також зазнає постійних змін. Нині в наукових працях, присвячених аналізу сучасних тенденцій розвитку інженерної діяльності, порушуються актуальні проблеми, що торкаються безпосередньо підготовки інженерних кадрів. Наявні дослідження педагогічних, філософських та технічних наук дозволяють узагальнювати отримані результати, що описують структуру системи інженерної діяльності й підготовки; типи перетворення й управління природними, соціальними та виробничими процесами; систематизацію інженерних знань тощо. Для нашого дослідження науково доречним є проведення досліджень сучасних проблем інженерної діяльності в агропромисловому виробництві з позиції розвитку фахової компетентності, в основі якої дослідницька професійна діяльність.

Нині наукова теорія багата на різноманітні дослідження в межах вирішення проблеми підготовки інженерних кадрів в Україні та за її межами. У низці наукових

праць розглядаються теоретичні аспекти професійної підготовки інженерних кадрів (О. Антонов, І. Берьозкіна, Т. Білоусова, І. Битинас, В. Головка, О. Джеджула, С. Зелінський, Г. Красильникова, Я. Крупський, М. Лазарев, І. Мархель, О. Романовський, О. Сільчук, І. Федосова, Д. Чернишова, М. Шубас), у яких наковці майже не торкаються проблеми формування дослідницької компетентності. У роботах з проблем підготовки технічних і інженерних кадрів для агропромислового виробництва І. Блозві, М. Бондар, О. Вощевської, О. Дьоміна, Н. Івановського, І. Колоска, О. Кошука, П. Лузана, В. Лукача, В. Манька, Ю. Нагірного, Л. Павлюк, В. Рябця, І. Угринюка також не знаходить вирішення вказана проблема. Питання щодо обґрунтування методології педагогічних процесів висвітлені в працях таких науковців: С. Гончаренко, Л. Ковальчук, А. Конверський. Реалізацію системного підходу в навчанні піднімають у свої роботах такі вчені як: Е. Белова, В. Беспалько, А. Киверялг, М. Кравцов, С. Кушнірук, Ю. Сурмін. Проте у вказаних працях не вирішується проблема побудови методичної системи формування дослідницької компетентності інженерів-аграрників.

Розв'язання проблеми формування дослідницької компетентності в майбутніх фахівців здійснювали такі науковці: Н. Аксьонова, Б. Ананьєв, А. Багачук, Ю. Бойчук, Л. Борисенко, Т. Бражий, М. Головань, Л. Голуб, С. Грозан, І. Зимня, Ю. Караван, О. Козирєва, Н. Кузьміна, В. Новакова, О. Норкіна, А. Маркова, В. Міхно, Н. Солодюк, Н. Овчарук, Н. Осипова, О. Поментун, Є. Попова, Н. Рибаків, В. Симоненко, О. Ушаков, В. Шадріков, М. Шашкіна, В. Яценко та ін. Проблема розробки та застосування дослідницьких завдань у навчальній роботі порушена в працях В. Базуріна, С. Бураги, В. Гаврилюк, Л. Гусейнової, Т. Ісламишина, А. Леонтовича, І. Лернера, А. Обухова, Ж. Рассказової, А. Рибалка, А. Савенкова, В. Старости, А. Теплицької. Проте у вказаних працях не вирішується проблема формування дослідницької компетентності інженерів аграрного профілю.

Певні вирішення проблеми формування дослідницької компетентності майбутніх інженерів знайдено в роботах С. Белкіної, О. Горшкової, Е. Єлькіної, Ю. Єрфорт, В. Іскрицький, В. Котенко, Н. Наумкіна, С. Подлесного, І. Янюка, але в цих роботах не порушуються питання підготовки інженерів для агропромислової галузі. Досить важливими для нашого дослідження є праці І. Абрамової, Н. Головин, які, на наш погляд, частково вирішують проблему підготовки інженерів-аграрників, оскільки в цих роботах лише фрагментарно піднімаються питання щодо вивчення методологічних підходів формування дослідницької компетентності інженерів для агропромислової галузі.

Метою статті стало визначення методологічних засад побудови методичної системи формування дослідницької компетентності інженерів аграрного профілю.

Розв'язання поставлених завдань нашого дослідження лежить в основі визначення сутності поняття «методологія». У педагогічних дослідженнях під методологію педагогіки розуміють систему знань про структуру педагогічної теорії, про принципи підходу й способи набуття знань, які відображають педагогічну дійсність, а також систему діяльності з одержання таких знань і обґрунтування програм, логіки, вчення про цю систему [10].

У результаті проведеного аналізу наукових поглядів уважаємо, що методологія педагогіки є певним умовним елементом науки, що склався на основі інтеграції наукових знань про педагогічний процес, педагогічну дійсність та діяльність. На основі здійснених результатів дослідження запропонована структура концепції формування дослідницької компетентності майбутніх інженерів-аграрників, яка включає цільовий та теоретико-методологічний компоненти, модель формування дослідницької компетентності майбутніх інженерів аграрного профілю, компонент верифікації (впровадження та перевірка концептуальної моделі). До складу теоретико-методологічного компоненту було включено нормативно-правову базу, методологічні

принципи, методологічні підходи, теоретичні положення та умови функціонування методичної системи формування дослідницької компетентності інженерів аграрного профілю (рис. 1). Оскільки наукове дослідження має враховувати вимоги загальної методології, тому актуальним питанням нашого дослідження є обґрунтування методологічних підходів.

У дослідженні проблеми побудови методичної системи формування дослідницької компетентності інженерів-аграрників, на нашу думку, найголовнішим методологічним підходом, що відображає найбільш загальні зв'язки й взаємозумовленість педагогічних явищ, є системний підхід. Він дозволяє будь-яке педагогічне явище розглядати і як відносно самостійну систему, і як сукупність взаємопов'язаних елементів, які функціонують для досягнення конкретної мети, вивчення змісту й характеру цих елементів, зв'язків і відношень між ними, виявлення на цій основі закономірностей функціонування й розвитку самих об'єктів.

Рис. 1. Місце методологічних підходів у теоретико-методологічному компоненті концепції формування дослідницької компетентності інженерів аграрного профілю

У перекладі з грецької «система» означає ціле, складене з частин, об'єднання [1]. Проведений аналіз наукових праць [9; 10; 15] дозволив установити, що освітні та педагогічні системи можуть характеризуватися як з боку статичних (структурних) характеристик, так і з боку динамічних (процесуальних) характеристик. Функціональні можливості методичних систем забезпечуються зв'язками між підсистемами, компонентами та елементами систем. Треба наголосити, що методична система формування дослідницької компетентності в майбутніх інженерів аграрного профілю, яку ми досліджуємо, у своєму складі має всі із наведених вище характеристик. Попередньо проведені нами дослідження дозволили встановити такий склад методичної системи навчання [15]: підсистема мети навчання та виховання в процесі навчання; підсистема змісту навчання й освіти; підсистема методів, форм, засобів навчання; підсистема контролю результатів навчання.

До складових частин «методичної системи формування дослідницької компетентності в майбутніх інженерів аграрного профілю» можна віднести з боку її статичного подання – цілі, зміст, принципи, методи, форми і засоби навчання та контролю; динамічного – діяльність викладача, діяльність студента, тому отримані результати треба врахувати під час розробки методичної системи.

Повідні сучасні міжнародні стандарти інженерної освіти змушують сьогодні переглянути підходи до організації підготовки, що вимагає формування в закладі вищої освіти компетентного фахівця, тому одним із головних методологічних підходів у професійній підготовці інженерів-аграрників є компетентністний підхід, що передбачає особистіснодіяльнісну орієнтацію на підготовку випускника до його майбутньої фахової діяльності. Результати підготовки мають відповідати вимогам, що передбачені освітньою програмою та міжнародним стандартам, вимогам роботодавців. Компетентністний підхід в освіті спрямований на всебічний розвиток випускника, не лише як професіонала своєї справи, а і як особистості, що здатна розв'язувати конкретні проблеми в різних сферах життя [5].

Інженерна професійна діяльність характеризується застосуванням наукових і професійних знань, професійних (інженерних) умінь і навичок для розробки необхідних технологічних процесів та технічних об'єктів, що здійснюють зазначені процеси. На думку багатьох педагогів, дослідницьку компетентність треба розглядати як складову компетентності, зокрема як: складову професійної компетентності (В. Адольф, А. Деркач, Т. Смоліна); елемент загальної та професійної освіченості (Б. Гершунський, В. Лаптев); складову пізнавальної компетентності (А. Хуторський); компонент до «компетенції, що стосується діяльності людини» (І. Зімня).

У результаті проведеного дослідження прийшли до висновку, що під дослідницькою компетентністю інженера аграрного профілю слід розуміти інтегровану якість особистості, що виявляється в готовності й здатності до здійснення цілеспрямованої дослідницької діяльності під час вирішення техніко-технологічних професійних завдань в агропромисловій галузі на основі попередньо сформованих знань, умінь, навичок, особистісних якостей, інтересів та цінностей. Отже, дослідницька компетентність у майбутніх інженерів є складовою професійної компетентності. Вона інтегрує в собі готовність і здатність особистості самостійно опрацьовувати й отримувати нові наукові знання на основі сукупності знань, умінь, навичок, способів діяльності та ціннісних орієнтацій. Це доводить важливість застосування компетентнісного підходу під час її формування.

Одним із визначальних показників ефективної роботи інженера-аграрника є якісна й компетентна його професійна діяльність. Основним завданнями дослідницької професійної діяльності інженерів аграрного профілю є виконання ним певних видів робіт щодо забезпечення роботи техніки, здійснення конструювань, діагностики та налагодження техніки, визначення ефективності їхнього функціонування тощо, тому професійну підготовку інженера-аграрника необхідно розглядати з боку організації освітніх процесів у межах реалізації діяльнісного підходу.

На сьогодні вважається, що людська діяльність складається з певних дій. Людська діяльність існує у формі дії або ланцюга дій. Одна й та ж дія може здійснювати різні види діяльності, переходити з однієї діяльності в іншу, виявляючи цим свою відносну самостійність. Кожен вид діяльності має свої певні особливості (мету, засоби її досягнення, дії, динамізм, суб'єкт-суб'єктні відносини тощо) й відображає ставлення людини до навколишнього світу, до інших людей, до самої себе [7; 12]. На основі аналізу наукових праць вважаємо, що у структурі діяльності виокремлюється система із характерними закономірними взаємозв'язками та взаємодіями елементів та компонентів [14].

Дослідницьку професійну діяльність ми розглядаємо як специфічну діяльність фахівця, що спрямована на постановку та виконання ним пошуково-пізнавальних завдань, які виявляється в цілеспрямованій поведінці суб'єкта й заснована на специфічних діях і операціях та спрямована на знаходження відповіді на наявні проблеми з використанням дослідницьких методів і необхідних для цього засобів.

Крім того, організацію навчання слід розглядати як двосторонній процес, у якому

здійснюється діяльність студента й діяльність викладача, тому діяльнісний підхід у формуванні дослідницької компетентності інженерів аграрного профілю слід розглядати з позиції організації діяльності викладача, що передбачає поетапну організацію навчальної роботи студента під час вивчення кожної навчальної дисципліни.

Формування дослідницької компетентності інженерів-аграрників вимагає підготовки людини до трудової діяльності як професійної особистості. Основним результатом сформованої дослідницької компетентності вважаємо інтегровану якість особистості фахівця, що вимагає опори в освітніх процесах на особистісно орієнтований підхід.

На сьогодні особистісно орієнтований підхід розглядається як філософсько-педагогічна стратегія розвитку освіти, використання педагогічних засобів для розвитку особистості та перспектив удосконалення системи освіти [2; 6; 18; 19]. Особистісно орієнтований підхід стоїть в основі врахування індивідуальних особливостей особистості, розробки моделей технологій та методик навчання, реалізації необхідних педагогічних умов, що сприяють формуванню ціннісних орієнтацій особистості, її мотивації, професійних та особистісних якостей.

Нині науковці ґрунтовно досліджують можливості особистісно орієнтованого підходу саме до професійної підготовки майбутніх фахівців. Особистісно орієнтована підготовка майбутніх інженерів до науково-дослідницької діяльності – це створення ситуації пошуку, формування власних знань, пошуку власних способів побудови професійної перспективи розвитку. За такого підходу роль викладача полягає не в передачі знань, умінь та навичок, а в організації процесу навчання з використанням відповідних методик, зорієнтованих на формування професіонала-дослідника.

Проведені нами дослідження дозволяють стверджувати, що проблема формування дослідницької компетентності інженерів аграрного профілю може бути вирішена також за умови використання інтегративного підходу в професійній підготовці вказаних фахівців.

Термін «інтеграція» в перекладі з латини означає «відновлення, поповнення, об'єднання в ціле будь-яких частин». Інженерна діяльність в аграрній сфері є специфічною формою професійної трудової діяльності, спрямованої на вирішення технічних завдань механізації та автоматизації технологічних процесів. В аграрному виробництві інженерна діяльність заснована на необхідності використання техніки для роботи із природними ресурсами. Виробничі процеси виступають об'єднувальним елементом природи, техніки й технології. Дослідницька діяльність інженера аграрного профілю передбачає застосування наукових і професійних знань, умінь і навичок у єдності з природою та технікою під час виконання ним певних видів робіт. Ці знання та уміння сформовані як єдино цілісна та логічна система, що побудована на основі різних наук. Означене й визначає необхідність використання інтегративного підходу в професійній підготовці інженерів.

Інтегративний підхід у нашому дослідженні доцільно й оптимально узгоджується із системним підходом, оскільки в його основі лежить структурне поєднання і зв'язок певної сукупності частин (підсистем, компонентів, елементів), зокрема, і нашої досліджуваної методичної системи як цілісного феномену [8; 16]. Проведений нами аналіз наукових праць [3; 4; 11; 13] та власні дослідження дозволили розглядати проблему формування дослідницької компетентності інженерів аграрного профілю з позиції реалізації різних форм інтеграції в освіті шляхом застосування різних методик навчання.

Таким чином, у результаті проведеного дослідження було встановлено, що оптимальна реалізація методологічних підходів у формуванні дослідницької компетентності інженерів аграрного профілю є визначальним моментом у розробці методичної системи, в основу якої покладено наукове обґрунтування ефективної

професійної підготовки вищезазначених фахівців. На основі проведених досліджень визначено основні методологічні підходи у формуванні дослідницької компетентності інженерів аграрного виробництва серед яких: системний, компетентнісний, діяльнісний, особистісно-орієнтований та інтегративний.

Спираючись на отримані результати досліджень, вважаємо пріоритетним напрямом подальшої наукової роботи вивчення проблеми реалізації системного, компетентнісного, діяльнісного, особистісно орієнтованого та інтегративного підходів у професійній підготовці інженерів-аграрників.

Література:

1. Белова Е. К. Основы систем и системный подход в образовании: конспект лекций. Харьков: УИПА, 2006. 52 с.
2. Бех І. Д. Виховання особистості: підруч. Київ: Либідь, 2008. 848 с.
3. Бубряк Т. Ю. Інтегративний підхід у проектуванні професійної життєдіяльності особистості. URL:<http://appspsychology.org.ua/data/jrn/v7/i36/7.pdf>.
4. Булгакова Н. Б. Викладацька діяльність в умовах інформаційного суспільства. URL: <file:///C:/Users/Nicolas/Downloads/2136-6204-1-PB.pdf>.
5. Васюк О. В. Формування професійної спрямованості майбутніх соціальних педагогів: монографія. Київ-Ніжин: Видавець ПП Лисенко М. М., 2014. 336 с.
6. Гершунский Б. С. Философия образования в XXI веке (в поисках практико-ориентированных образовательных концепций). Москва: Совершенство, 1998. 608 с.
7. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.
8. Енциклопедія освіти / Академія пед. наук України; головний ред. В. К. Кремінь. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
9. Ковальчук Л. Застосування методологічних підходів у науково-педагогічних дослідженнях. *Вісник Львівського університету (Серія педагогіка)*. 2011. Вип. 27. С. 13-24.
10. Кравцов М. К. Системный подход к анализу и организации учебного процесса: учеб. пособ. Киев : УМК ВО, 1992. 96 с.
11. Левківська К. В. Теоретичні основи інтеграційних процесів в освіті. *Вісник Житомирського університету*. 2010. Вип. 54. С. 177-181.
12. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность М.: Политиздат, 1977. 304 с.
13. Логинова Е. А. Интегрированный подход в процессе обучения одаренных детей в современной школе: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Тюменский обл. гос. ин-т развития регионального образования. Омск, 2007. 24 с.
14. Пиаже Ж. Избранные психологические труды. М.: Просвещение, 1969. 660 с.
15. Словник іншомовних слів / за ред. О. С. Мельничука. Київ: Гол. ред. УРЕ. 1985. 968 с.
16. Стечкевич О. О. Науково-методологічні підходи реалізації інновацій у ПТНЗ. *Вісник НТУ «КПІ»*. 2006. № 1(16). С. 124-127.
17. Сурмін Ю. П. Майстерня вченого: підруч. для науковця. Київ: Навч.-метод. центр «Консорціум з удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2006. 320 с.
18. Якиманская И. С. Разработка технологии личностно-ориентированного обучения. *Вопросы психологии*. 1995. № 2. С. 31-34.
19. Яценко С. Л. Особистісно орієнтоване навчання: теоретичний та прикладний аспекти. URL:http://eprints.zu.edu.ua/19275/1/%D0%A3%D0%94%D0%9A_378.pdf.

Butsyk I. M.

METHODOLOGICAL APPROACHES OF FORMING THE RESEARCH COMPETENCY OF AGRICULTURAL PROFILE ENGINEERS

The article deals with the problem of determining the methodological approaches of forming the research competence of future agricultural profile engineers within the framework of the strategy for the development and implementation of an appropriate methodological system of education in institutions of higher education. During the research, an analysis was carried out, generalization and systematization of scientific developments, materials of normative documentation, job descriptions.

Based on the results of the research, was described the structure of the concept of forming the research competence of future agrarian engineers, which included: target and theoretical-

methodological components, model of formation of research competence of future engineers of the agrarian profile, components of verification. The theoretical and methodological component was presented in a combination of the regulatory framework, methodological principles, methodological approaches, theoretical concepts of the concept and the conditions of the functioning of the methodical system of forming the research competence of agricultural profile engineers.

On the basis of the theoretical researches, was determined the place of methodological approaches in the theoretical and methodological component of the concept of forming the research competence of agrarian engineers, described a general understanding of the essence of the research competence of the agrarian engineer, the generalized characteristics are presented and the theoretical substantiation of expediency of support in the professional training of engineers for agro-industrial production on systemic, competency, activity, personality-orientation and integrative approaches.

Key words: methodology, methodological approach, methodical system, systematic, integration, competence, activity, engineer.

Дата надходження статті: «15» листопада 2017 р.

УДК 377.1

Вербій І. В.*

ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОНЯТТЯ «СОЦІОКУЛЬТУРНА СКЛАДОВА ОСВІТИ МАЙБУТНІХ СУДНОВОДІЇВ»

У статті розглянуто сутність поняття «соціокультурна складова освіти майбутніх судноводіїв» за допомогою аналізу його базових термінів «освіта» та «соціокультурна компетентність». Акцентовано увагу на тому, що в контексті дослідження важливим є співвідношення понять «освіта» та «культура», оскільки фахівець може займатися освітою тільки оволодівши культурою. Актуальність соціокультурної складової освіти судноводіїв зумовлена міжнародною співпрацею, необхідністю толерантного ставлення до полікультурного екіпажу, розумінням соціальних та релігійних звичаїв та традицій тощо. Саме соціокультурні знання сприяють веденню міжкультурного діалогу та ефективній взаємодії в системі «людина-людина».

Доведено, що в соціокультурному освітньому осередку людина творить світоглядні та аксіологічні знання, переконання, ідеали, що освіта є комунікативним середовищем, у якому кожен член є самодостатнім суб'єктом, активно спрямованим на самовдосконалення, який шукає оптимальні шляхи й методи такого самовдосконалення. З'ясовано, що показником якості освіти майбутніх судноводіїв є їхня готовність до саморозвитку, становлення їхньої індивідуальності, а також соціокультурної та професійної компетентності, оскільки морські фахівці працюють в інтернаціональній команді, надзвичайно важливими стають аспекти духовності та морально-етичних норм. Надано визначення соціокультурної складової освіти майбутніх судноводіїв як змістовної компоненти їхньої професійної освіти, що поєднує знання, уміння та навички, які допомагають ефективно здійснювати професійну діяльність із урахуванням суспільних, мисленневих, соціальних, культурних, ціннісних факторів та вести ефективну діяльність у полікультурному середовищі. Охарактеризовано соціокультурну компетентність як результат реалізації змісту соціокультурної складової освіти.

Ключові слова: поняття, соціокультурна складова освіти, соціокультурний, середовище, освіта, соціокультурна компетентність, судноводіїв.

Українське сьогодення характеризується інтеграційними процесами, створенням єдиного інформаційного простору, підвищеними вимогами до вищої професійної освіти. Майбутні фахівці по закінченні освітнього курсу повинні володіти рядом

*© Вербій І. В.